

Міжнародний науковий журнал Київського університету ринкових відносин. 2017. Вип. № 2 (2). С. 40-53.

2. Державна служба статистики України. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Європейське агентство з управління оперативним співробітництвом на зовнішніх кордонах держав-членів ЄС (FRONTEX). URL : <http://www.frontex.europa.eu/>

4. Міжнародна організація з міграції (МОМ). URL : <https://ukraine.iom.int/uk>

5. Обсяг приватних грошових переказів в Україну. URL : <https://bank.gov.ua/>

Грінка Т. І., к.е.н., доцент,
Центральноукраїнський національний технічний університет
м. Кропивницький

ФОП ПІД ЧАС ВІЙНИ: ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ, ПІЛЬГИ, ПЕРЕВІРКИ

Об'єктивна реальність функціонування воєної економіки свідчить, що суб'єкти господарювання Кіровоградської області все частіше обирають статус фізичної особи-підприємця (ФОП). Така ситуація зумовлена підприємницьким потенціалом населення регіону, підтримкою на законодавчому рівні та спрощеною процедурою отримання статусу фізичної особи-підприємця.

Бізнес-активність ФОПів за останні три роки була і залишається дуже чутливою щодо впливу факторів зовнішнього середовища (табл.1).

Таблиця 1

Кількість фізичних осіб-підприємців Кіровоградської області за період 2020-2022 рр

роки	Загальна кількість фізичних осіб - підприємців / <i>Total of the number natural entities-entrepreneurs</i>	Фізичні особи-підприємці, керівниками яких є / <i>Natural entities-entrepreneurs, who headed by</i>			
		чоловіки / <i>men</i>		жінки / <i>women</i>	
		кількість / <i>the number</i>	частка, у % до загальної кількості / <i>share, in % of the total number</i>	кількість / <i>the number</i>	частка, у % до загальної кількості / <i>share, in % of the total number</i>
2020	33043	17050	51,6	15993	48,4
2021	23889	12198	51,1	11691	48,9
2022	25604	13263	51,8	12341	48,2

*Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>

Так, згідно табл.1, загальна кількість діючих фізичних осіб-підприємців за довоєнний період 2020-2021 рр скоротилася на 9154 особи або на 27,7%. Падіння кількості зареєстрованих ФОП того часу експерти пов'язують, зокрема, з карантинними обмеженнями. Проте, поряд із ухваленням закону про медіацію, зрозумілішу процедура банкрутства, значна частина ФОПів припинила свою діяльність через інші зміни у законодавстві (урядом анонсувалося впровадження обов'язкового застосування РРО усіма ФОП із 1 січня 2021 року; податкове навантаження: необхідність фіксованих платежів, зокрема, для підприємців, які працюють на спрощеній системі оподаткування; зростання мінімальної заробітної плати, а відтак – і розміру єдиного соціального внеску, який вони повинні сплачувати навіть за відсутності надходжень.). Саме тоді простіше було закрити свій бізнес "до кращих часів".

Але кращі часи, здавалося, і не наступлять.

У перші тижні війни багато підприємців Кіровоградської області тимчасово припинили діяльність, було розуміння необхідності підлаштування до нових суворих умов. Відповідні державні органи також не знали, як продовжувати роботу, а реєстри були заблоковані для уникнення несанкціонованого втручання. Вже через місяць влада погодилася піти на небачені для мирного часу податкові поступки, а через 2 місяці з моменту введення воєнного стану на підконтрольній території України почалося відновлення майже усіх бізнес-процесів.

Аналіз показав, що кіровоградці вірять в перемогу та адаптувалися швидше до війни, ніж до пандемії COVID-19. Економіка регіону почала поступово оживати. Статистика свідчить, що відновлення реєстрації нових бізнесів почалося 22-23 березня 2022 року. Важливий внесок у це зробили схвалені у березні податкові пільги для ФОП та відновлення онлайн реєстрації в "Дія" (з 28.03.2022). Отже, було значно спрощено процедуру подання документів для реєстрації ФОП у державного реєстратора чи нотаріуса та наразі діє принцип екстериторіальності реєстрації, який означає, що державна реєстрація проводиться незалежно від місцезнаходження ФОП. В результаті це сприяло різкому поживленню реєстрації ФОПів, у тому числі громадян, які напевно є переселенцями з атакованих ворогом областей, але їх офіційна адреса зберігається за місцем реєстрації в демографічному реєстрі.

З початку війни Верховною Радою України було прийнято низку змін до Податкового Кодексу України щодо питань оподаткування та звітності ФОП. Зміни, що безпосередньо стосуються оподаткування ФОП, було внесено Законами № 2120-IX від 15.03.2022[1], № 2142-IX від 24.03.2022[2], № 2173-IX від 01.04.2022[3], № 2192-IX від 14.04.2022[4].

Для ФОП платників єдиного податку групи 1 та 2 законодавчо було надано право не сплачувати єдиний податок з 01.04.2022 до припинення або скасування воєнного, надзвичайного стану на території України (п. 9.1 підрозд. 8 розд. XX ПКУ). Звертаємо увагу, таке послаблення - це не відстрочка сплати єдиного податку, а саме звільнення. Як і для ФОП 1 та 2 групи, 3 група отримала право сплатити нарахований єдиний податок після закінчення воєнного стану, при цьому штрафні санкції нараховуватися не будуть.

Крім того, ФОПи як на загальній системі оподаткування, так і ті, що сплачують єдиний податок, згідно з п. 919 разд. VIII Закону України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 № 2464-VI мають право не нараховувати, не обчислювати і не сплачувати ЄСВ за себе з

01.03.2022 (тобто починаючи зі сплати за березень) і протягом усього часу до припинення / скасування воєнного стану в Україні, а також протягом 12 місяців після припинення / скасування воєнного стану.

Зрештою, 27.05.2022 набрав чинності Закон України від 12.05.2022 № 2260-IX [5], відповідно до якого податкові перевірки не розпочинаються, а розпочаті зупиняються, за винятком: камеральних, окремих документальних позапланових та фактичних перевірок.

Отже, протягом 2022 року реалізація державної регуляторної політики була спрямована на вдосконалення та спрощення правового регулювання господарських відносин, їх адаптації та налаштування на "воєнні рейки", підтримку підприємництва та зменшення втручання органів місцевого самоврядування у діяльність суб'єктів господарювання. Вже у звітному 2022 році статистика кількості ФОПів почала стримко зростати порівняно з попереднім роком (на 1715 осіб або 7,2%). Найбільше кількість ФОП зросла в таких видах діяльності, як комп'ютерне програмування, консультування, роздрібна торгівля, діяльність із забезпечення їжею та напоями, надання інформаційних послуг, надання інших індивідуальних послуг

Тенденція до збільшення кількості фізичних осіб-підприємців в Кіровоградській області не зупиняється й у 2023 році. Так , наприклад, на 1.04.22 року ця цифра склала 24250 осіб , а на 1.04.23 року –відповідно 26284 особи, що на 2034 особи (або 8,4%) більше.

Таким чином, кожен ФОП Кіровоградської області має можливість працювати та робити свій внесок в покращення економічної ситуації у країні. Фактично, заохочений бізнес ФОПів став партнером держави на шляху до перемоги, а держава створила для цього всі необхідні умови.

Література:

1. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану» від 15.03.22 № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

2. Закон України "Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо вдосконалення законодавства на період дії воєнного стану" від 24.03.2022 № 2142-IX. URL: <https://tax.gov.ua/zakonodavstvo/podatkove-zakonodavstvo/zakoni-ukraini/77318.html>

3. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо адміністрування окремих податків у період воєнного, надзвичайного стану» від 01.04.2022. №2173-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2173-20#Text>

4. Закон України «Про внесення змін до розділу VI "Прикінцеві та перехідні положення" Бюджетного кодексу України та розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України» № 2192-IX від 14.04.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2192-20#Text>

5. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей податкового адміністрування податків, зборів та єдиного внеску під час дії воєнного, надзвичайного стану» від 12.05.2022 № 2260-IX URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2260-IX#Text>

6. Державна служба статистики України.URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>